

NACRT

ZAKONA

**O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI, OSPOSOBLJAVANJU I
ZAPOŠLJAVANJU LICA S INVALIDITETOM**

Sarajevo, maj 2018.godine

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI, OSPOSOBLJAVANJU I ZAPOŠLJAVANJU LICA S INVALIDITETOM

Član 1.

U Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica s invaliditetom (Službene novine Federacije BiH broj 9/10), u članu 1., članu 5. stavovi 1. i 2., članu 6., članu 12. stav 3., članu 15. stav 6., članu 39. stav 1. riječi: „smanjena radna sposobnost“ i „smanjenje radne sposobnosti“, zamjenjuju se riječima „promijenjena radna sposobnost“ u odgovarajućim padežima.

Član 2.

U članu 5. stav 1. riječi „vojnim invalidima“ se zamjenjuju riječima „licima sa ratnim invaliditetom“.

Član 3.

U članu 8. stav 1. riječi „privrednim društvima“ zamjenjuju se riječima „pravnim subjektima“.

Dodaje se stav 2. koji glasi:

„Federalni ministar nadležan za rad i socijalnu politiku (u daljem tekstu: Ministar) donosi propis kojim se utvrđuju radna mjesta i poslovi po zapošljavanju lica s invaliditetom za koje prednost imaju lica sa 100% invaliditeta uz zadovoljavanje ostalih potrebnih uvjeta.“

Član 4.

U članu 11. stav 1. i članu 16. stav 1 riječi „preostale radne sposobnosti“ i „preostala radna sposobnost“ zamjenjuju se riječima „promijenjena radna sposobnost“ u odgovarajućim padežima.

Član 5.

U članu 13. stav 3. iza riječi „socijalne zaštite“ umjesto tačke, stavlja se zarez i dodaju riječi „a za ustanove koje se registruju na nivou Federacije, federalni ministar za rad i socijalnu politiku.“

Član 6.

U članu 15. stav 6. riječi „lica sa lakom i umjerenom mentalnom retardacijom“ se zamjenjuju riječima „lica sa smetnjama u intelektualnom razvoju i funkcioniranju.“

Član 7.

U članu 16. stav 2. broj „55“ zamjenjuje se brojem „65.“

Član 8.

Član 18. mijenja se i glasi:

„Kvota za zapošljavanje lica s invaliditetom

Član 18.

Poslodavac iz člana 15. stav 2. ovog zakona, koji ima 25 i više zaposlenika, dužan je da zaposli jedno lice s invaliditetom na svakih 25 zaposlenika.

Obaveza iz stava 1. ovog člana, ne odnosi se na strana diplomatska i konzularna predstavništva, novoosnovane poslodavce za period do 24 mjeseca poslovanja, te poslodavce iz člana 15. stav 4. i 5., koji zapošljavaju lica s invaliditetom pod posebnim uvjetima i organizacije lica s invaliditetom.“

Subjekti koji ne ispune obavezu iz stava 1. ovog člana, dužni su mjesečno, pri isplati plaća, obračunati i uplatiti u Fond novčani iznos u visini 25% prosječne neto plaće u Federaciji prema posljednjem objavljenom statističkom izvještaju za godinu koja prethodi plaćanju i to za svako lice s invaliditetom koje su bili dužni zaposliti u skladu sa stavom 1. ovog člana.“

Član 9.

Poslije člana 18. dodaje se novi član 18a koji glasi:

„Alternativno ispunjavanje obaveze zapošljavanja lica s invaliditetom

Član 18a.

Poslodavci iz člana 18. stav 1. imaju pravo svoju kvotnu obavezu zapošljavanja lica s invaliditetom ispuniti i jednom od alternativnih mogućnosti.

Alternativne kvote se ispunjavaju na način:

- 1) stipendiranje jednog učenika ili studenta s invaliditetom se smatra kao zapošljavanje jednog lica s invaliditetom;
- 2) obavljanje staža ili prakse jednog učenika ili studenta s invaliditetom se smatra kao zapošljavanje jednog lica s invaliditetom;
- 3) vrijednost kupovine roba ili usluga od poslovnih subjekata za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom se određuje tako što se broj lica s invaliditetom koje je poslodavac dužan zaposliti, pomnoži sa novčanim iznosom iz člana 18 stav 3.;
- 4) sufinansiranje dijela troškova plaće za lica s invaliditetom koje se zapošljava u jednom od poslovnih subjekata za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom se određuje u visini iznosa iz člana 18 stava 3.

Poslodavci mogu kumulativno ispunjavati alternativne mogućnosti za potreban broj lica s invaliditetom koje bi morali zaposliti.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike (u daljem tekstu: Ministarstvo) će posebnim aktom utvrditi ekvivalente izražene u radnim satima ili novčanoj vrijednosti za alternativno ispunjavanje obaveze, uvjete i način ostvarivanja prava iz stava 1. tačke od 1 do 4 ovog člana Zakona.“

Član 10.

Poslije člana 18a, dodaje se novi član 18b koji glasi:

„Kontrola neispunjavanje kvotne obaveze

Član 18b.

Kontrolu obračuna i uplate sredstava iz člana 18 stav 3. ovog člana vrši Poreska uprava Federacije Bosne i Hercegovine.

Kontrolu ispunjenja alternativne kvotne obaveze poslodavaca za zapošljavanje lica s invaliditetom vrše Fond i Federalna uprava za inspekcijske poslove.“

Član 11.

Član 19. mijenja se i glasi:

„ Poseban podsticaj za zapošljavanje lica s invaliditetom

Član 19.

Poslodavci koji nisu obavezni na kvotno zapošljavanje, plaćaju poseban doprinos za podsticaj zapošljavanja lica s invaliditetom u visini 0,5% od iznosa isplaćene mjesečne bruto plaće svih zaposlenih, izuzev ako zapošljavaju lica s invaliditetom ili ispunjavaju alternativnu kvotu.

Poseban doprinos za podsticaj zapošljavanje lica s invaliditetom nisu obavezni plaćati subjekti iz člana 18. stav 2. ovog zakona.

Uplata sredstava iz stava 1. ovog člana se vrši u Fond, svakog mjeseca prilikom obračuna i isplate plaća i drugih primanja.

Kontrolu obračuna i uplate posebnog doprinosa za podsticaj zapošljavanja vrši Poreska uprava.“

Član 12.

U članu 21 stav 1. nakon riječi „ stav 6. ovog Zakona“ umjesto zareza se stavlja tačka, a brišu se riječi „a najmanje tri lica sa takvim invaliditetom.“

U stavu 3., na kraju rečenice, umjesto tačke se stavlja zarez i dodaju riječi „ i strana pravna i fizička lica u skladu sa propisima o osnivanju privrednih subjekata.“

Stav 4. briše se.

Član 13.

U članu 22. dodaju se novi stavovi 2.,3.,4. i 5. koji glase:

„Smatra se da privredno društvo za zapošljavanje lica s invaliditetom ispunjava propisane uvjete iz člana 21. stav 1. ako je potreban broj lica s invaliditetom zaposlen na puno radno vrijeme.

Privredno društvo iz člana 21. stav 1. ovog Zakona ispunjava uvjete i ako ima dovoljan broj zaposlenih lica s invaliditetom na nepuno radno vrijeme ali čiji kumulativni zbir ispunjava uvjete iz stava 2. ovog člana.

Privrednom društvu iz stava 1. ovog člana prestaje status privrednog društva za zapošljavanje lica s invaliditetom, ako u toku rada ne održava odnos zaposlenih u skladu sa članom 21. i članom 22. stav 1,2 i 3. ovog zakona više od tri (3) mjeseca.

Ukoliko privredno društvo iz stava 1. ovog člana ostvaruje sufinansiranje troškova za zaposleno lice s invaliditetom, umanjuje se odgovarajući iznos priznatih troškova u periodu u kojem nije bilo potrebnog broja zaposlenih lica s invaliditetom ili nije ostvaren odgovarajući broj radnih sati.“

Član 14.

U članu 23. stav 3. briše se.

Član 15.

Član 24. mijenja se i glasi:

„Ministar formira Komisiju koja utvrđuje uvjete za dobijanje statusa, početak rada ili prestanak statusa privrednog društva za zapošljavanje lica s invaliditetom, odnosno zaštitne radionice i radnog centra u skladu sa čl.21.,22.,23.,29. i 32. ovog zakona.

Komisija iz stava 1. ovog člana ima pet članova i to: predstavnik Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, predstavnik kantonalnog zavoda za zapošljavanje prema sjedištu privrednog društva za zapošljavanje lica s invaliditetom ili zaštitne radionice, predstavnik Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom, predstavnik organizacija lica s invaliditetom i predstavnik poslodavaca.

Rješenje o statusnim promjenama subjekata iz stava 1. ovog člana donosi Ministar.“

Član 16.

Član 29. mijenja se i glasi:

„Status zaštitne radionice ostvaruje svaki pravni subjekt osnovan radi obavljanja privredne djelatnosti ili pravni subjekt sa statusom ustanove za profesionalnu rehabilitaciju, pod uvjetom da zapošljava najmanje 51% lica s invaliditetom od ukupnog broja zaposlenih.

Zaštitna radionica mora ispunjavati uvjete u pogledu prostora, opreme, stručne spreme zaposlenika, broja zaposlenih i druge posebne uvjete.

Smatra se da zaštitna radionica ispunjava propisane uvjete iz stav 1. ovog člana ako je potreban broj lica s invaliditetom zaposlen na puno radno vrijeme.

Zaštitna radionica ispunjava uvjete i ako ima dovoljan broj zaposlenih lica s invaliditetom na nepuno radno vrijeme čiji kumulativni zbir ispunjava uvjete iz stava 3. ovog člana.

Zaštitnoj radionici prestaje status ako u toku rada ne održava odnos zaposlenih u skladu sa stavovima 1,2,3 i 4. ovog člana više od šest (6) mjeseci.

Ukoliko zaštitna radionica iz stava 1.ovog člana ostvaruje sufinansiranje troškova za zaposlena lica s invaliditetom, umanjuje se odgovarajući iznos priznatih troškova u periodu u kojem nije bilo potrebnog broja zaposlenih lica s invaliditetom ili nije ostvaren odgovarajući broj radnih sati.

Ministar donosi propise o uvjetima za status zaštitne radionice iz stava 1.,2.,3.,4.,5. I 6. ovog člana.“

Član 17.

U članu 30 se iza riječi „i druga“ dodaju riječi „domaća i strana“ nakon kojih se nastavlja tekst u nepromijenjenom obliku do kraja rečenice.

Član 18.

U članu 32. stav 2. riječ „50%“ zamjenjuje se riječju „30%“.

Član 19.

Članu 35. mijenja se i glasi:

„Na osnivanje i rad privrednih društava, zaštitnih radionica i ustanova za zapošljavanje lica s invaliditetom primjenjuju se nadležni propisi o registraciji i djelatnosti poslovnih subjekata.“

Član 20.

U članu 36. stav 2. iza riječi „propisima“ , umesto zareza se stavlja tačka, a brišu se riječi „ olakšice prilikom registracije djelatnosti.“

Član 21.

Član 39. mijenja se i glasi:

„Sredstva za rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom osiguravaju se iz sredstava:

Fonda

Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje

Federalnog zavoda za penzijsko –invalidskog osiguranje,

Budžeta Federacije, kantona, grada i opština

Pravnih lica – poslodavaca.

Za korištenje sredstava se primjenjuju nadležni propisi iz oblasti koje regulišu rad subjekata iz ovog člana i nadležni propisi koji utvrđuju prava lica s invaliditetom.

U finansiranju profesionalnog osposobljavanja i zapošljavanja lica s invaliditetom mogu učestvovati i drugi pravni subjekti.“

Član 22.

U članu 40 stav 1. riječ „sedam“ se zamjenjuje riječju „pet“.

Član 23.

Član 41. stav 2. mijenja se i glasi:

„Za direktora ustanove može biti imenovan državljanin Bosne i Hercegovine koji ima visoku stručnu spremu i najmanje 5 godina radnog iskustva u poslovima rukovođenja, te 3 godine iskustva u oblasti prava i zaštite lica s invaliditetom.

Statutom Ustanove se preciziraju opšti i posebni uvjeti za postupak izbora i imenovanja direktora.“

Član 24.

U članu 42. riječ „pet“ zamjenjuje se riječju „tri.“

Član 25.

U članu 43. iza stava 1. dodaje se stav 2. koji glasi:

„Organi upravljanja u zaštitnim radionicama i radnim centrima se imenuju i razrješavaju u skladu sa relevantnim propisima za registraciju i djelatnost poslovnih subjekata u zavisnosti o kojoj formi poslovnog subjekta se radi.“

Član 26.

Član 48. mijenja se i glasi:

„Svi subjekti koji zapošljavaju lica s invaliditetom (u daljem tekstu: poslodavac) imaju pravo na:

1. Olakšice predviđene drugim propisima na nivou Bosne i Hercegovine, Federacije BiH ili kantonalnim i opštinskim propisima;
2. Poticaje za zapošljavanje lica s invaliditetom u skladu s ugovorom zaključenim sa nadležnom institucijom za poticaje;
3. Sufinansiranje troškova za zapošljavanje lica s invaliditetom.“

Član 27.

Član 49. mijenja se i glasi:

„Poslovni subjekti i ustanove koji su osnovani radu rehabilitacije, profesionalnog osposobljavanja ili zapošljavanja lica s invaliditetom (u daljem tekstu: posebni subjekti za zapošljavanje lica s invaliditetom) i organizacije lica s invaliditetom, te odgovarajući poslovni subjekti samoupošljavanja lica s invaliditetom, ostvaruju i pogodnosti na osnovu statusa i oslobađaju se ili imaju beneficije kod plaćanja:

1. Poreza u slučaju sticanja prava vlasništva na nepokretnosti bez obzira na osnov (kupovina, poklon, legat, testament, itd.);
2. Naknade za infrastrukturu (građevinsko zemljište, vodoprivreda, elektroprivreda, itd.)
3. Komunalne, administrativne i druge vrste taksi;
4. Naknada i taksi za registraciju djelatnosti i samostalnih djelatnosti;

5. Komunalnih usluga, telefonskih usluga i troškova električne energije prema propisima kojim se regulišu te oblasti ili važećim cjenovnicima pružatelja usluga.

Nadležne institucije će svojim aktima ili propisima utvrditi oslobađanja ili iznos beneficije za plaćanje navedenih obaveza iz ovog člana.“

Član 28.

Član 50. mijenja se i glasi:

„SUFINANSIRANJE TROŠKOVA ZA ZAPOSŁJAVANJE LICA S INVALIDITETOM

Član 50.

Za zapošljavanje lica s invaliditetom, poslodavci mogu ostvariti:

1. Sufinansiranje dijela plaće lica s invaliditetom (novčana nadoknada),
2. Sufinansiranje troškova obrazovanja, profesionalnog osposobljavanja lica s invaliditetom,
3. Sufinansiranje troškova prilagodbe radnog mjesta i uvjeta rada,
4. Sufinansiranje stručne podrške, radnog terapeuta ili asistenta lica s invaliditetom,
5. Sufinansiranje naknade zbog smanjenog učinka,
6. Posebna sredstva za inovativne programe i posebne programe zapošljavanja lica s invaliditetom,
7. Nagrade za najboljeg poslodavca u zapošljavanju lica s invaliditetom.

Zaštitne radionice mogu ostvariti i dodatne poticaje za troškove širenja poslovanja, a odnose se na ugradnju opreme, troškove transporta i administracije.

Ministarstvo rada i socijalne politike će posebnim aktom propisati vrstu, visinu, uvjete i način ostvarivanja poticaja iz stava 1. tačke 2,3, 4, i 5 . ovog člana i dodatnih poticaja za zaštitne radionice za troškove širenja poslovanja.

Fond će podzakonskim aktima propisati postupak za dodjelu nagrade iz stava 1. tačke 7. ovog člana i za posebne i inovativne programe iz stava 1. tačka 6. ovog člana, uvjete i način njihove realizacije i kontrole.“

Član 29.

Član 51. mijenja se i glasi:

„Novčana nadoknada

Član 51.

„Novčana nadoknada kao sufinansiranje dijela plaće lica s invaliditetom se ostvaruje na osnovu plaćenog doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, plaćenog doprinosa za zdravstveno osiguranje, plaćenog doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti i iznosa poreza na dohodak.

Novačanu nadoknadu mogu ostvariti svi poslodavci za zaposleno lice s invaliditetom, izuzev organa državne uprave, organa jedinica lokalne uprave, organa sudske vlasti, javnih službi, javnih

institucija i ustanova, vanbudžetskih i budžetskih fondova, pravnih lica u vlasništvu ili pretežnom vlasništvu državnih organa, jedinica lokalne samouprave i pravnih lica koja se finansiraju iz budžeta.“

Subjekti iz stava 1. ovog člana koji ne mogu ostvariti novčanu nadoknadu za zapošljavanje lica s invaliditetom mogu ostvariti poticaje iz člana 50. stav 1. tačke 3, 4, i 7.“

Član 30.

Član 52. mijenja se i glasi:

„Podzakonskim aktima Fonda se propisuje uvjeti, vrijeme i postupak za podnošenje zahtjeva i isplatu novčane nadoknade plaće i sufinansiranje troškova za zapošljavanje lica s invaliditetom iz člana 50. ovog zakona.“

Član 31.

U članu 53. riječi „privredno društvo“ zamjenjuju se riječima „pravni subjekt“, riječ „koje“ zamjenjuje se rječju „koji“ i iza riječi „zaposlenike“ dodaju se riječi „s invaliditetom“.

Član 32.

Član 54 mijenja se i glasi:

„Sufinansiranje troškova za zapošljavanje lica s invaliditetom iz člana 50. tačke 1,2,3,4,5 se ostvaruju kod Fonda, a sredstva iz tačke 6. putem javnog poziva nadležne institucije sa kojom se zaključuje ugovor ili Fonda.

Sufinansiranje troškova za zapošljavanje lica s invaliditetom iz sredstava Fonda ili državnih i javnih institucija i pravnih subjekata, mogu ostvariti samo poslodavci koji ispunjavaju kvotnu obavezu zapošljavanja lica s invaliditetom ili alternativne kvote uz ostale uvjete za zakonito poslovanje, poslodavci koji nisu obveznici kvotnog zapošljavanja a uplaćuju poseban doprinos za zapošljavanje lica s invaliditetom ili zapošljavaju lica s invaliditetom, te posebni subjekti za zapošljavanje lica s invaliditetom i organizacije lica s invaliditetom koji ispunjavaju uvjete za zakonito poslovanje i zapošljavaju lica s invaliditetom.“

Član 33.

Član 55. mijenja se i glasi:

„Korisnik sredstava iz člana 50. je dužan vratiti sredstva:

- a) ako se utvrdi da je sredstva ostvario na osnovu neistinitih ili netačnih podataka, ili na drugi protupravni način, odnosno u većem obimu nego što mu pripadaju;
- b) ako se utvrdi da je sredstva koristio protivno odobrenoj namjeni.“

Podzakonskim aktima Fonda se utvrđuje postupak kontrole i nadzora odobrenih sredstava.“

Član 34.

Član 58. mijenja se i glasi:

„Fond obavlja sljedeće poslove:

- provodi politike razvoja i unapređivanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica s invaliditetom, osim obrazovnih ustanova čija je osnovna djelatnost sticanje osnovnog i srednjeg obrazovanja,
- organizira edukacije i seminare za poslodavce i stručne lica za radno osposobljavanje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom,
- kontinuirana saradnja sa poslodavcima u svrhu analiziranja i utvrđivanja mogućnosti za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom,
- vođenje evidencije o poslodavcima koji zapošljavaju lica s invaliditetom i poslodavcima koji ispunjavaju alternativne kvotne obaveze,
- prati učinak poticaja na profesionalno osposobljavanje i zapošljavanje lica s invaliditetom i predlaže mjere iz ove oblasti,
- vrši isplate poticaja u vidu sufinansiranja troškova za zapošljavanje lica s invaliditetom,
- nadzire zakonitost ispunjavanja uvjeta za poticaje,
- vrši sufinansiranje posebnih i inovativnih programa za zapošljavanje lica s invaliditetom,
- donosi podzakonska akta kojima utvrđuje način i uvjete za sufinansiranje posebnih i inovativnih programa i druga podzakonska akta u skladu s ovim zakonom,
- vodi evidenciju (registar) posebnih subjekata za profesionalno osposobljavanje i zapošljavanje lica s invaliditetom,
- provodi postupak i dodjeljuje nagradu za najboljeg poslodavca u zapošljavanju lica s invaliditetom,
- sarađuje sa Poreskom upravom FBiH i drugim nadležnim organima za provedbu ovog Zakona,
- donosi opšte i posebne akte Fonda,
- podnosi izvještaje osnivaču,
- druge poslove predviđene Statutom Fonda.“

Član 35.

Član 59. mijenja se i glasi:

Prihode Fonda čine:

- sredstva iz budžeta Federacije,
- sredstva Federalnog zavoda za zapošljavanje u iznosu 10% od sredstava planiranih finansijskim planom Federalnog zavoda za zapošljavanje za aktivnu politiku zapošljavanja u tekućoj godini,
- sredstva uplatena kao novčani iznos-penali za neizvršavanje kvotne obaveze ili poseban doprinos za podsticaj zapošljavanja lica s invaliditetom,
- sredstva za realizaciju projekata ostvarena od drugih pravnih subjekata ili fondova,
- drugi prihodi ostvareni na osnovu zakona i drugih propisa i donacije domaćih i stranih pravnih ili fizičkih lica.

Ako sredstva Fonda prikupljena po osnovama iz stava 1. ovog člana nisu dovoljna za podmirenje svih obaveza nastalih u toku godine, u skladu s ovim Zakonom, nedostajuća sredstva će se osigurati iz budžeta Federacije.“

Član 36.

U članu 62. stav 2. mijenja se i glasi:

„Upravni odbor broji sedam članova od kojih su:

-dva predstavnika osnivača

-dva predstavnika preduzeća za zapošljavanje lica s invaliditetom ili organizacija s invaliditetom koji su osnivači ustanova ili privrednih društava za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom

- jedan predstavnik organizacija lica s invaliditetom

- jedan predstavnik poslodavaca

- jedan predstavnik sindikata.“

Član 37.

U članu 63. riječ „pet“ se zamjenjuje rječju „ tri“.

Član 38.

Član 65. mijenja se i glasi:

„Nadzor nad korištenjem sredstava Fonda vrši Federalno ministarstvo finansija i Poreska uprava Federacije BiH, prema svojim nadležnostima i u skladu sa zakonom.

Član 39.

U članu 67. stav 1. tačka 1 mijenja se i glasi:

„ne uplati novčani iznos-penale ili poseban doprinos za podsticaj zapošljavanja lica s invaliditetom (član 18 stav 3., i član 19)

U tački 2. riječi „invalidnom licu“ zamjenjuju se riječima „licu s invaliditetom“.

Tačka 3. mijenja se i glasi:

„ne dostavi propisane evidencije ili podatke o licima s invaliditetom iz ovog Zakona“.

U stavu 2. riječ „poslodavac“ se zamjenjuje riječima „pravni subjekt“, iza riječi „koji“ briše se dvotačka i tačke 1,2,3 i 4, a dodaje tekst „ne ispunjava svoje obaveze iz ovog Zakona“.

U stavu 3. iza riječi „lice“ stavlja se tačka, a brišu riječi: „kod poslodavca.“

Član 40.

Član 68. mijenja se i glasi:

„Odredbe ovog Zakona kao i važeći propisi koji su relevantni za njegovu primjenu će se primjenjivati do uspostavljanja uvjeta za ostvarivanje prava prema ovom Zakonu u skladu sa rokovima iz člana 41.,42. i 43. ovog Zakona.“

Član 41.

Član 70. mijenja se i glasi:

„Parlament Federacije BiH će izvršiti usklađivanje osnivačkog akta iz člana 57 stav 2. ovog zakona u roku četiri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Fond će izvršiti usklađivanje opštih i posebnih akata, podzakonskih akata iz člana 18b stav 2., člana 50 stav 4., člana 52, člana 55 stav 2., člana 58., člana 62., člana 63. i drugih akata po potrebi, u roku šest mjeseci nakon stupanja na snagu Statuta usklađenog sa zakonom.“

Član 42.

Član 71. mijenja se i glasi:

„Propisi iz člana 8. stav 2., člana 13 stav 3., 18a stav 4., člana 23 stav 2., člana 24., člana 29. stav 7., člana 32 stav 5., člana 38 stav 2., člana 50 stav 3. iz ovog Zakona kao i važeći provedbeni propisi će se uskladiti ili donijeti u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona“.

Član 43.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenim novinama Federacije BiH.

OBRAZLOŽENJE

ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI, OSPOSOBLJAVANJU I ZAPOŠLJAVANJU LICA S INVALIDITETOM

I - USTAVNI TEMELJ ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni temelj za donošenje ovog zakona je sadržan u odrednicama člana II.2.1/1, a u vezi sa članom III.2e/ Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, prema kojim je Federacija Bosne i Hercegovine obavezna osigurati primjenu najvišeg nivoa ljudskih prava, između ostalog i slobode na rad i zabranu diskriminacije zasnovane na socijalnom porijeklu.

Član III.3./1/i 2/ Ustava Federacije BiH utvrđuje podijeljenu nadležnost kantona i Federacije za socijalnu politiku u čiju oblast spada i socijalna zaštita, a tim i zaštita lica s invaliditetom. Federacija koordinira rad kantona i u pogledu zakonskih izmjena osigurava njihovu saglasnost ili razmatra primjedbe i prijedloge koji se zatim objedinjuju i usaglašeni dostavljaju u proceduru.

Shodno članu IV.A.20/d Ustava Federacije BiH, Parlament Federacije BiH je nadležan za donošenje zakona u vršenju funkcija federalnih vlasti.

II – RAZLOZI ZA DONOŠENJE OVOG ZAKONA

Predloženim izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica s invaliditetom se nastoje otkloniti nesrazmjer propisane kvote, realnog stanja razvijenosti ekonomije i potreba za zapošljavanjem lica s invaliditetom. Posebno se želi poboljšati poslovni ambijent za zapošljavanje lica s invaliditetom u skladu sa dobrim praksama, proširiti mogućnosti kvotnog sistema uvođenjem alternativnih mogućnosti za ispunjavanje kvotne obaveze zapošljavanja lica s invaliditetom, uvođenjem prava svim poslodavcima na sufinansiranje troškova zapošljavanja lica s invaliditetom, proširenjem funkcija Fonda i povezivanje svih relevantnih aktera u društvu. To se postiže tako, što se novim kvotnim sistemom poslodavci stavljaju u aktivnu poziciju da planiraju i određuju način na koji će svoju kvotnu obavezu zapošljavanja lica s invaliditetom izvršiti. Suština kvotnog sistema nije naplaća penala za neizvršavanje kvotne obaveze, nego povećano učešće poslovnih subjekata u rehabilitaciji i zapošljavanju lica s invaliditetom. Sa alternativnim mogućnostima, poslodavci imaju direktan uticaj na mogućnost obrazovanja određenih nedostajućih profila time što mogu stipendirati učenike ili studente s invaliditetom, ili ih primiti na obuku ili staž, a kasnije i zaposliti. Sa osposobljavanjem ili praksom lica s invaliditetom kod poslodavaca se ublažava nedostatak obuka za lica s invaliditetom. Izmjenama i dopunama se svi poslodavci stavljaju u položaj da stiču pravo na određene troškove prilikom zapošljavanja lica s invaliditetom ili njihovo osposobljavanje bez obzira jesu li obveznici kvotnog zapošljavanja. Na ovaj način se širi obuhvat subjekata, povećaju mogućnosti i inkluzija za lica s invaliditetom. Fond treba dobiti nove funkcije usmjerene na kreativno osmišljavanje programa, novih mjera ili prijedloga za unapređenje oblasti invaliditeta. Ovaj proces povećanog interesa se očekuje i kod pravnih subjekata koji su državna i javna tijela, ili preduzeća u većinskom ili potpunom vlasništvu državnih organa, ili se finansiraju iz budžeta. Sve navedeno dovodi do novih,

kvalitativno bogatijih, društvenih odnosa u oblasti rehabilitacije i profesionalnog zapošljavanja lica s invaliditetom baziranih na inkluzivnom i kohezionom principu.

Izmjene i dopune će doprinijeti bržem rješavanju mnogih pitanja iz oblasti prava i zaštite lica s invaliditetom i nisu uvjetovane reformama iz oblasti socijalne zaštite. Predložena rješenja su kompatibilna sa poduzimanjem mjera i aktivnosti Vlade FBiH za unapređenje uvjeta poslovanja u Federaciji.

III – OBJAŠNJENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA U ZAKONU

1) Članom 1. se vrši terminološko usklađivanje izraza „smanjena radna sposobnost“ sa odgovarajućim terminima u Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju (Službene novine FBiH br.13/18) i Zakonu o radu (Službene novine FBiH br. 26/16), a u duhu socijalnog modela invalidnosti koji je Bosna i Hercegovina prihvatila ratificirajući UN-ovu Konvenciju o pravima lica s invaliditetom i donoseći „Politiku u oblasti invalidnosti u Bosni i Hercegovini“. Federacija BiH donosi politiku u oblasti invalidnosti usklađenu sa prethodno navedenim dokumentima i uobličena je u „Strategiji za unapređenje prava i položaja lica s invaliditetom FBiH 2016-2021“. Iz razloga jednoobraznosti termina i promoviranja socijalnog modela u oblasti invalidnosti, predlaže se izmjena termina „smanjena radna sposobnost“ u termin „promijenjena radna sposobnost“.

2) Članom 2. se vrši terminološko usklađivanje u duhu socijalnog modela invalidnosti iz razloga navedenih u obrazloženju pod tačkom 1.

3) Članom 3. se harmonizira tekst člana 8. jer je prethodni koristio termin „privredna društva za zapošljavanje lica s invaliditetom“, a predloženim izmjenama je proširen broj subjekata za zaštitne radionice. Da bi se izbjeglo nabrojanje svih subjekata, predložen je opšti termin koji obuhvata sve organizacione oblike. Dodavanje stava 2. predstavlja izmještanje teksta odredbe iz člana 19. stav 5, jer sadržajno ne pripada članu 19. što je predloženom izmjenom učinjeno.

4) Članom 4. se vrši terminološko usklađivanje izraza „preostala radna sposobnost“ u istom smislu kao pod obrazloženjem za tačku 1. pa se predlaže „promijenjena radna sposobnost“.

5) Članom 5. se otklanjaju nepreciznosti u tekstu i vrši razdvajanje u nadležnostima za ustanove prema nivou izvršne vlasti, što je regulirano drugim propisima o podjeli nadležnosti Federacije i kantona u oblasti socijalne zaštite. Preciziranje je potrebno jer iz postojećeg teksta člana 13 se može zaključiti da je kantonalni organ nadležan i za ustanove koje su osnovale federalne institucije (posebno one navedene u članu 13 stav 2 ovog zakona) što je u suprotnosti sa propisima o nadležnosti osnivača ustanova. Potrebu preciziranja potvrđuje i član 66. stav 2. o nadzoru zbog čega je ovakva dopuna predložena.

6) Članom 6. se vrši terminološko usklađivanje u skladu sa temeljnim dokumentima iz oblasti invalidnosti: Rezolucije Skupštine Svjetske zdravstvene organizacije WHA 54.21 o Internacionalnoj klasifikaciji funkcioniranja, invalidnosti i zdravlja (International Classification of Functioning, Disability and Health - ICF), UN-ovih Standardnih pravila za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom iz 1993.g., Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima lica s invaliditetom i njen Fakultativni protokol iz 2006.g., Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda koja je dio ustavnih normi Bosne i Hercegovine, Evropske socijalne povelje, 1961. Strategije Evropske unije za invaliditet 2010-2020. Svi navedeni dokumenti su i polazište za „Strategiju za unapređenja prava i položaja osoba s

invaliditetom u Federaciji BiH, 2016-2021“. pa je predložena izmjena u skladu sa navedenim dokumentima u duhu socijalnog modela invalidnosti i prava na lični integritet u skladu sa članom 17. Konvencije o pravima lica s invaliditetom.

7) Članom 7. se vrši usklađivanje prava na profesionalnu rehabilitaciju u skladu sa Zakonom o radu gdje je starosna granica za ostvarenje prava na penziju postavljena na 65 godina što znači da lice ima pravo raditi do 65. godine, ukoliko nije ostvarilo godine radnog staža koje se traže za ostvarenje prava na penziju. Članom 10. istog zakona, zabranjena je diskriminacija o oblasti osposobljavanja i obrazovanja zaposlenika. Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH br 59/09, 66/16), u članu 2. zabranjuje diskriminaciju po osnovu starosne dobi i invaliditeta (uz ostale navedene osnovne diskriminacije) što traže i Direktive 2000/78/EC (Direktiva o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja) i 2000/43/EC (Direktiva o primjeni načela ravnopravnosti lica bez obzira na njihovo rasno ili etničko porijeklo). Iako se u praksi može desiti da lice ne bude moglo pristupiti profesionalnoj rehabilitaciji ili osposobljavanju ili ne u potpunom kapacitetu, mora se omogućiti pristup pod jednakim uvjetima kao pravo na rad, te je izmjena u tom smislu i predložena.

8) Članom 8. se uvode nove kvote zapošljavanja lica s invaliditetom uvažavajući realnost u privrednom sektoru, nepostojanje uvjeta pristupačnosti u raznim oblastima za lica s invaliditetom, (fizičke prepreke, informativne, obrazovne i dr.). Takođe se želi promovirati postepenost u kvotnoj obavezi zapošljavanja lica s invaliditetom u funkciji prilagođavanja poslovnih subjekata i tržišta radne snage realnom stanju.

Kvotni sistem znači obavezu zapošljavanja lica s invaliditetom za sve poslovne subjekte u državnom, javnom i privatnom sektoru sa najmanje 16 uposlenih. Na svakih 16 uposlenika je obavezno uposliti jedno lice s invaliditetom. U slučaju da se ta obaveza ne ispunjava, plaća se iznos 25% prosječne plaće u FBiH po neuposlenoj osobi mjesečno. Za poslovne subjekte koji imaju do 16 uposlenih i nisu obavezani na zapošljavanje i subjekte koji nisu obveznici (diplomatska i strana konzularna predstavništva, posebni subjekti iz Zakona i organizacije lica s invaliditetom), uvedena je mjesečna obaveza plaćanja doprinosa 0,5% na isplatale bruto plaće svih uposlenih.¹ Ovi subjekti mogu zapošljavati lica s invaliditetom i shodno tome umanjuju svoju obavezu plaćanja doprinosa. Kvotni sistem se odnosi na zapošljavanje pod opštim uvjetima, što znači da se ne primjenjuje na zapošljavanje lica s invaliditetom u posebnim poslovnim subjektima odnosno pod posebnim uvjetima.

Većina evropskih država ima kvotni sistem kao specifičnu mjeru u zapošljavanju lica s invaliditetom. Kvotni sistem postoji u svim evropskim zemljama osim u Danskoj, Finskoj, Latviji, Nizozemskoj, Švedskoj, Norveškoj, Islandu, Velikoj Britaniji. Sve države određuju kvotni sistem prema svojim mogućnostima i potrebama u oblasti invaliditeta. Zbog toga ne postoji odredba ili norma koja traži da se kvotni sistem rješava na jedinstven način. Kvotni sistem se može posmatrati sa dva aspekta: a) obuhvata subjekata; b) visine kvote. Sa aspekta obuhvata, države se dijele na države koje obavezuju na kvotno zapošljavanje poslodavce samo u javnom sektoru i države koje obavezuju i privatni i javni sektor. Razlog tome je što je u početnoj namjeri uvođenja kvotne obaveze bila svrha obavezati samo poslodavce iz javnog sektora, ali se to vremenom proširilo, pa većina država obavezuje poslodavce u oba sektora. Praksa je pokazala da nije svrsishodno povećavati budžetske troškove i javnu potrošnju državnih organa, nego je cilj uključiti lica s invaliditetom u sektor rada u funkciji stvaranje i jačanja

¹ Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica s invaliditetom, članovi 18 i 19.

ekonomskih aktivnost i inkluzivnog razvoja društva. Države koje obavezuju samo javni sektor su Belgija, Portugal i Kipar. Ostale države, koje obavezuju javni i privatni sektor, to čine na tri načina: a) obavezuju jednako sve poslodavce (Irska, Malta); b) obavezuju jednako sve poslodavce uz određivanje minimalnog cenzusa broja zaposlenih i jedne kvote (najveći broj evropskih država). Minimalni cenzus za broj uposlenih je najniži u Italiji (15) a potom u Federaciji Bosne i Hercegovine(16). Njemačka, koja ima stogodišnju tradiciju u primjeni kvotnog sistema, ima minimalni cenzus određen na 20 zaposlenika, kao i Francuska, Mađarska, Slovačka. Takvo rješenje imaju Hrvatska i Slovenija. Austrija, Češka, Poljska imaju kvotni sistem za sve poslodavce preko 25 uposlenih. Španija, Grčka, Bugarska, Rumunija, Litvanija imaju određen cenzus na 50. Srbija i Crna Gora imaju dvojni kriterij za poslodavce sa 20 do 50 uposlenih i preko 50 uposlenih.

Uglavnom je napušten raniji sistem sa više različitih kvota prema skali broja zaposlenih (mali i veliki poslodavci) ili prema djelatnostima, a uvedene su jedinstvene kvote. U odnosu na visinu kvote, najvišu ima Kipar i to 10% od uposlenih, ali se to odnosi samo na poslodavce iz javnog sektora. Od ostalih zemalja prema visini kvote, najvišu ima Italija (7%), Grčka (za privatni sektor 8%, javni sektor 5%), Poljska 6%, Portugal, Mađarska, Njemačka, Crna Gora 5%, Federacija BiH više od 6%. Ostale zemlje imaju kvote koje se kreću od 1-4%. Hrvatska ima kvotu 3%, Srbija 2% (na svakih 50 uposlenih po jedno zaposleno lice s invaliditetom) kao Malta, Litvanija i Španija.

Kvotni sistem uvažava stanje u oblasti invalidnosti a to podrazumijeva: broj lica s invaliditetom, u okviru tog broja se posmatra broj lica koja su uključena u sistem obrazovanja ili su van njega, lica koja se mogu osposobiti i zaposliti za samostalno funkcioniranje, lica koja moraju biti rezidencijalno smještena u ustanovu itd. Osim brojčanih pokazatelja za lica s invaliditetom, najvažniji faktori su još stanje u oblasti pristupačnosti, obrazovanju, sistemima podrške, geografske osobenosti zemlje, saobraćajna infrastruktura, stanje i mogućnosti zdravstvenog sektora, kulturološke osobenosti, tradicijski stavovi o licima s invaliditetom, itd.

Broj lica s invaliditetom koji traže zaposlenje ne može se precizno utvrditi jer ne postoji obavezna registracija lica s invaliditetom. U kantonalnim službama za zapošljavanje se vodi evidencija samo o licima koja su se zaposlila ili licima koja ostanu bez zaposlenja a i dalje traže posao. Lica koja primaju budžetske naknade prema propisima o socijalnoj zaštiti, civilnim žrtavama rata i boračko-invalidske zaštite se ne evidentiraju kao lica koja traže zaposlenje zbog mogućnosti gubitka invalidnine. Nema evidencije ni o djeci s invaliditetom na školovanju ili studiranju, jer ne postoje propisi koji to uređuju u smislu obaveznog evidentiranja. Takođe, treba uzeti u obzir da lica s invaliditetom imaju pravo odlučivanja da li će raditi i zaposliti se, pa je tako nepoznat broj lica koja nisu spremna da se zaposle. Pretpostavka je da sva lica koja imaju invalidnine veće od prosječne neto plaće u FBiH ne bi bila zainteresirana za traženje posla. Zbog toga je potrebno prvo izvršiti reforme u oblasti izjednačavanja lica s invaliditetom bez obzira na uzrok invaliditeta i teritorijalni faktor, odrediti savremenu metodologiju za procjenu radne sposobnosti u skladu sa socijalnim modelom invalidnosti, provesti reformu aktivnog principa socijalne zaštite, gdje bi se lica koja se mogu zaposliti ili osposobiti uključila u odgovarajuće obuke i evidentirala kao tražioci posla itd.

Pošto nema preciznih evidencija, može se procijeniti da je ukupan broj lica s invaliditetom na nivou prosjeka u evropskim državama a to je oko 10% od ukupnog broja stanovništva. Računajući lica koja primaju naknade ili invalidnine, kao i broj neregistrovanih lica s invaliditetom, taj broj bi mogao iznositi

oko 200.000² Računajući da se za zapošljavanjem kod poslodavaca u realnom sektoru ne traži uvjet procenta invaliditeta, a da se za zapošljavanje pod posebnim uvjetima traži minimalno 60% invaliditeta, lica sa 70% tjelesnog oštećenja koje je dovelo do promijenjene radne sposobnosti kao i lica sa intelektualnim teškoćama u razvoju i funkcioniranju, onda se može procjenjivati broj lica koja bi se mogla zaposliti a to su lica sa invalidninama kao civilne žrtve rata, lica sa invalidninama iz propisa o boračko-invalidskoj zaštiti i lica sa neratnim invaliditetom sa invalidninama iz propisa o socijalnoj zaštiti. S obzirom da sva lica ne bi prihvatila da rade za plaću manju od invalidnine, niti da sva lica mogu pristupiti osposobljavanju ili zapošljavanju zbog stepena invaliditeta, procjena je da je oko 30.000 lica s invaliditetom u realnoj situaciji da se osposobi ili zaposli dok se ne promijene propisi iz oblasti socijalne zaštite i ne provedu reforme uvođenjem socijalnog modela u oblasti invaliditeta.

Zbog toga se predlaže da kvota u Federaciji BiH bude postavljena u odnosu koji je primjeren za nivo razvijenosti ekonomije, nivo inkluzije lica s invaliditetom za koje postoji realna osnova da se može ostvariti u kraćem vremenskom razdoblju sa promjenama zakona. Nije realno da Federacija BiH ima kvotni sistem koji je drugi u Evropi po strogosti kriterija, a da svi ostali pokazatelji budu među najnižim u Evropi.

Predložene izmjene u članu 18. utvrđuju kvotnu obavezu za poslodavce sa više od 25 zaposlenika i to zapošljavanjem jednog lica s invaliditetom na svakih 25 zaposlenika a oslobođeni su obaveze kvotnog zapošljavanja pravni subjekti iz prethodnog teksta zakona (član 19 stav 4. koji je premješten u član 18). Dodatno je predloženo oslobađanje od navedene obaveze za novoosnovane poslodavce u vremenskom periodu od 24 mjeseca. Oslobađanje novoosnovanih poslodavaca je namijenjeno olakšanom poslovanju poslovnih subjekata u početnoj fazi rada i kao mjera je predviđena u svim susjednim zemljama.

Visina novčanog iznosa za neizvršavanje kvotne obaveze se određuje na 25% prosječne plaće FBiH, za svako neuposlano lice s invaliditetom, prema objavljenom statističkom podatku za godinu koja prethodi plaćanju. Ovako jasno definiran novčani iznos otklanja nejasnoće ranijeg teksta Zakona, i omogućava lakše praćenje u uplatama, a poslodavcima omogućava planiranje troškova za period tekuće kalendarske godine. Takođe, ovim rješenjem se olakšava obračun u alternativnim kvotama.

Raniji tekst iz člana 18. se napušta kao nepotreban u odnosu na vrijeme predlaganja i donošenja izmjena i dopuna Zakona.

9) Članom 9. se uvode alternativne mogućnosti za ispunjavanje kvotne obaveze zapošljavanja lica s invaliditetom što znači da se uvodi moderna evropska praksa koja je pokazala pozitivne rezultate u većem obuhvatu ispunjavanja kvotne obaveze, povećanje osposobljenih lica s invaliditetom te veće mogućnosti zapošljavanja. Sve zemlje imaju neki oblik alternativne kvote. Čak i visoko razvijene ekonomije praktiraju oblike alternativnih mogućnosti zapošljavanja lica s invaliditetom, jer dovode do povećanog interesa poslodavaca za zapošljavanje lica s invaliditetom i do ukupnog poboljšanja u oblasti rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja lica s invaliditetom. Uvođenje alternativnih kvota je u skladu sa mjerama koje države poduzimaju u skladu sa Strategijom Evropske unije za invaliditet 2010-2020, Evropska strategija rasta 2020 i Evropska strategija zapošljavanja, Strategija Vijeća Evrope

² U ovaj broj se računaju lica koja su institucionalno smještena, lica sa radnom invalidninom (www.fzmiopio.ba --71.248, april, 2018.), demobilisani borci koji uglavnom imaju registrirana medicinska oštećenja (www.fzzz.ba -45.808, april, 2018.), korisnici budžetskih naknada. Prema podacima iz 2012. je bilo 82.121. (www.ibhi.ba –Studija „Budžetske novčane naknade za socijalnu zaštitu- Šta funkcioniše, šta ne“

za lica s invaliditetom 2017-2023, a u Federaciji BiH i Strategijom za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom Federacije BiH 2016-2021.

U Austriji, alternativnom obavezom je određeno da se određene kategorije lica s invalidite mogu zapošljavati na svakih 50 zaposlenika. To vrijedi za lica sa višestrukim invaliditetom, lica u kolicima, lica preko 55 godina s invaliditetom ili preko 50 godina sa 30% i više invaliditeta. Njemačka je za lica sa teškim invaliditetom odredila 18 sati rada u sedmici kao rad na puno radno vrijeme. Od 2001.g. integrativne firme mogu imati zaposlene osobe s nižim procentom uposlenih lica s invaliditetom (i do 25%), ali zaštitne radionice još uvijek moraju imati više od 51% lica s invaliditetom.

Bugarska i Rumunija su razvili sistem alternativnih obaveza koji su uglavnom primijenjeni i u drugim zemljama, a to je stipendiranje učenika ili studenata, primanje na praksu ili staž učenika ili studenata, kupovina robe ili dobara od specijalnih preduzeća koja su osnovana radi zapošljavanja lica s invaliditetom, te finansiranja dijela plaće licu s invaliditetom u nekom od ovih poslovnih subjekata. Hrvatska takođe ima alternativne mogućnosti i to stipendiranje učenika ili studenata, primanje na praksu ili staž učenika ili studenata, finansiranje prakse ili staža kod drugog poslodavca i kupovina roba ili usluga od integrativnih radionica u vrijednost penala. Srbija ima alternativne mogućnosti finansiranja dijela plaće kod drugog poslodavca i kupovinu roba i usluga od preduzeća za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom u zakonski određenom iznosu (vrijednost 20 prosječnih republičkih zarada, odnosno bruto plaća.) Crna Gora tretira zapošljavanje osoba sa 80% invaliditeta kao zapošljavanje 2 lica s drugim invaliditetom, što je vrsta alternativne kvotne obaveze.

Predloženim izmjenama se uvode moderni instrumenti alternativne kvote sa najširim obuhvatom. Na osnovu iskustava drugih zemalja koje su uvele alternativne kvote, očekuje se povećanje broja učenika i studenata s invaliditetom, jer je poslodavcima omogućeno da njihovim stipendiranjem ispune kvotnu obavezu. Time se postepeno stvaraju i budući, potencijalni zaposlenici, bilo u oblasti rehabilitacije ili kod poslodavaca u privrednom ili javnom sektoru. Poslodavci mogu i sufinansirati plaće lica s invaliditetom i tako, ispunjavajući svoju obavezu, pomažu drugim subjektima u zapošljavanju lica s invaliditetom. Kupovinom roba i usluga od subjekata koji su osnovani sa ciljem zapošljavanja lica s invaliditetom sa određenom vrstom specijalnog statusa, se osnažuje održivost i razvoj takvih subjekata i istovremeno, održivost i razvoj ekonomskih aktivnosti. Predložene izmjene će polučiti veći obuhvat subjekata koji će ispuniti propisane obaveze. To se ogleda u prilagođenosti kvotne obaveze na način da se pomaže malim preduzećima, posebno onim u nerazvijenim i ruralnim regijama. Takav pristup je u skladu sa evropskim politikama za SME (Small - Medium Enterprises) u promoviranju malih i srednjih preduzeća kao nosilaca ekonomske aktivnosti i razvoja „pametne ekonomije u cilju ravnomjernog regionalnog razvoja (SE – Smart Economy). Mala preduzeća će biti uglavnom obaveznici posebnog doprinosa za zapošljavanje lica s invaliditetom.

Uobičajena praksa je da se preciziranje uvjeta i načina za alternativne mogućnosti vrši podzakonskim aktima da bi se izbjegla opterećenost zakonskog teksta provedbenim normama. Alternativne mogućnosti zapošljavanja lica s invaliditetom mogu biti uže ili šire određene u skladu sa ciljevima politike socijalne zaštite i zapošljavanja. Za nevedene oblasti je nadležno Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, zbog čega se predlaže da ova pitanja budu uređena podzakonskim aktima.

Cilj predloženim mjera u članu 18a je usmjeren za poboljšanje stanja u oblasti rehabilitacije i zapošljavanja lica s invaliditetom koja je od posebnog javnog interesa u skladu sa članom 2. ovog

zakona i sa planiranim reformama u „Strategiji za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji BiH 2016.-2021“.

10) Članom 10. se vrši dopuna za preciziranje kontrole uplata novčanog iznosa obveznika kvotnog zapošljavanja i posebnog doprinosa za podsticaj zapošljavanja lica s invaliditetom. U važećem zakonu, nema odredaba o nadležnosti kontrole uplata sredstava posebnog doprinosa i novčanog iznosa za neispunjavanje kvotne obaveze. Iako je u praksi, poseban doprinos postao dio mjesečnog obračuna i uplata plaća, potrebno je zakonskim odredbama utvrditi nadležnost za kontrolu. Za novčane iznose-penale i posebni doprinos, utvrđuje se nadležnost Poreske uprave, u skladu sa njenim nadležnostima, što je predviđeno u svim državama koje imaju kvotni sistema. Kontrolu alternativne kvote vrši Fond u skladu sa predloženim funkcijama Fonda i Federalna uprava za inspekcijske poslove, zbog čega je ovo neophodno dopunom normirati.

11) Članom 11. se vrši izmjena člana 19. koja je usmjerena na jasnoću i preciziranje teksta o posebnom podsticaju za zapošljavanje lica s invaliditetom. Visina posebnog doprinosa ostaje nepromijenjena. Prethodni tekst je imao nelogičan slijed jer je prvi stav člana 19. davao mogućnost povlastica za subjekte koji nisu obveznici kvotnog zapošljavanja, a kasnijim stavovima regulirao poseban doprinos za podsticaj zapošljavanja lica s invaliditetom. Nije bilo odredbe o nadležnosti za kontrolu. Iz razloga što su subjekti u članu 18 stav 2. izuzeti iz kvotne obaveze, radi preciznosti, ovim izmjenama se utvrđuje izuzeće istih subjekata za poseban doprinos za podsticaj zapošljavanja lica s invaliditetom. Nadležnost za kontrolu uplata je određena Poreska uprava iz istih razloga kao i u obrazloženju člana 10.

12) Članom 12. se vrši izmjena odredbe člana 21. tako što se brišu riječi „ tri lica sa takvim invaliditetom“ jer se u odredbi utvrđuje minimalno 40% zaposlenih lica s invaliditetom. Zakonom su određene kategorije lica s invaliditetom koje ostvaruju pravo na rehabilitaciju i zapošljavanje pod posebnim uvjetima. Postavljanje uvjeta invaliditeta nije u skladu sa odredbama Zakona o zabrani diskriminacije ni dokumentima nabrojanim u obrazloženju pod tačkama 1,2, 4 i 6. Novija evropska praksa stimulira osposobljavanje lica s invaliditetom i njihovo zapošljavanje ne postavlja uvjet sa procentom invaliditeta. Osnivanje subjekata za zapošljavanje lica s invaliditetom treba biti motivirano pronalaženjem djelatnosti i poslova koje mogu obavljati lica s invaliditetom a ne procentom invalidnosti. Iz navedenih razloga se predlaže da se ne određuje broj lica niti postotak invalidnosti za lica s invaliditetom već samo minimalni prag od 40% što je uobičajena praksa i u drugim državama. Dok se ne provede reforma socijalnog modela invalidnosti, ostaju kategorije lica s invaliditetom iz zakona. Brisanje stava 4. je izvršeno jer su strani pravni i fizički subjekti ravnopravno stavljeni u stav 3. sa ostalim subjektima koji su potencijalni osnivači. Osnivanje subjekata se vrši u skladu sa važećim propisima, a ne politikama, te je zato brisan tekst „politiku direktnih stranih ulaganja“.

13) Članom 13. se vrše dopune i objedinjavanje normi za uvjete o statusu privrednog društva za zapošljavanje lica s invaliditetom. Da bi se izbjegla moguća različita tumačenja, odredbom stava 2. se utvrđuje da 40% lica s invaliditetom treba biti zaposleno na puno radno vrijeme. Uvažavajući činjenicu da Zakon o radu (Službene novine FBiH br. 26/16) dozvoljava ugovore na nepuno radno vrijeme sve do postizanja 40 radnih sati kao punog radnog vremena, stav 3. daje mogućnost licima s invaliditetom da budu zaposlena i na nepuno radno vrijeme što je u skladu sa svim nabrojanim aktima u obrazloženju pod tačkama 1,2,4 i 6. Neophodno je samo da privredno društvo održava ukupan fond radnih sati koji predstavljaju puno radno vrijeme za 40% lica s invaliditetom. Odredbom u 4. stavu se utvrđuju uvjeti za prestanak statusa privrednog društva za zapošljavanje lica s invaliditetom. Odredba iz člana 24. je

prebačena u stav 4. i dopunjena sa određivanjem protoka vremena u kome se ne održava odnos zaposlenih lica s invaliditetom u skladu sa članovima 21. i 22. Vremenski period od tri mjeseca je dovoljan za proceduru novog zapošljavanja lica s invaliditetom i na taj način se ne gubi status privrednog društva za zapošljavanje lica s invaliditetom. Stavom 5. se određuje da u slučaju privremeno smanjenog broja lica s invaliditetom, proporcionalno se smanjuju i pripadajuće subvencije. Zbog svega naprijed izloženog, bilo je potrebno dopuniti član 22.

14) Članom 14. brisan je u članu 23. stav 3., a odredba je prebačena u član 24. koji objedinjava odredbe o radu Komisije za utvrđivanje uvjeta rada privrednog društva za zapošljavanje lica s invaliditetom.

15) Članom 15. se vrši normiranje Komisije koja utvrđuje uvjete za status, početak rada i prestanak statusa privrednog društva za zapošljavanje, zaštitne radionice i radnog centra. U prethodnom tekstu člana 23. bilo je predviđeno da Komisija utvrđuje uvjete za početak rada. Pošto se ispituju i uvjeti za sticanje statusa ili privredno društvo za zapošljavanje lica s invaliditetom može izgubiti status, predloženom izmjenom su obuhvaćene sve situacije. Predložena je struktura članova Komisije koja uključuje sve relevantne faktore. Predloženom izmjenom se postiže jasnoća i konzistentnost o nadležnostima Komisije u odnosu na odredbe o zaštitnoj radionici i radnom centru.

16) Članom 16. se vrše izmjene za zaštitnu radionicu. Predloženim izmjenama se status zaštitne radionice omogućava svim vrstama subjekata koje obavljaju privrednu aktivnost kao i pravnim subjektima sa statusom ustanove za rehabilitaciju i osposobljavanje uz uvjet da imaju najmanje 51% zaposlenih lica s invaliditetom. Ova izmjena proširuje krug subjekata koji mogu steći status zaštitne radionice, pa tako osim privrednih društava, tu spadaju i ustanove za rehabilitaciju ili profesionalno osposobljavanje, zadruga i u skladu sa članom 36., drugi oblici privredne djelatnosti u skladu sa Zakonom o obrtu i srodnim djelatnostima (Službene novine FBiH 35/09) Na taj način se širi obuhvat potencijalnih zaštitnih radionica što je u skladu sa ciljem za unapređenje rehabilitacije i zapošljavanja većeg broja lica s invaliditetom. Uvjet od 51% zaposlenih lica s invaliditetom je u skladu sa definicijom zaštitnih radionica iz člana 2(21) EC 800/2008 regulative Evropske komisije kao „oblika poduzetništva sa preko 50% zaposlenih lica s invaliditetom“³. U teoriji i praksi, egzistiraju dva oblika: a) zaštitne radionice namijenjene licima koja se ne mogu zaposliti na otvorenom tržištu rada; b) usmjerene na osposobljavanje lica s invaliditetom za otvoreno tržište rada (tranzitno zapošljavanje). Sve više se zagovara ovaj drugi koncept, pa je iz tog razloga proširen krug subjekata za zaštitne radionice, a istovremeno je ukinuto procentualno određenje invalidnosti kod lica s invaliditetom iz istih razloga navedenih u obrazloženju za privredna društva za zapošljavanje lica s invaliditetom. Ovakvo rješenje je i u drugim zemljama. Predloženim izmjenama se na sličan način normiraju uvjeti za status zaštitne radionice u smislu održavanja broja zaposlenih lica s invaliditetom u odnosu na ukupan broj zaposlenih. Predviđeno je da se status zaštitne radionice gubi ukoliko broj zaposlenih lica s invaliditetom nije odgovarajući u periodu šest mjeseci. Vremenski period je duži od perioda za privredno društvo za zapošljavanje lica s invaliditetom, jer se zahtijeva veći postotak broja zaposlenih lica s invaliditetom. U slučaju da više lica s invaliditetom ne rade u zaštitnoj radionici, procjena je da je potrebno više vremena za procedure novog zapošljavanja, te je takva odredba predložena. Umanjenje subvencija, u periodu kad ne rade lica s invaliditetom, je normirano na isti način kao za privredna društva za zapošljavanje lica s invaliditetom. Ministar odgovarajućim aktima utvrđuje uvjete za status, rad i prestanak statusa

³ www.europarl.europa.eu –Reasonable Accommodation and Sheltered Workshops for People with Disabilities, Study, 2015.

zaštitne radionice. Predloženim izmjenama je na sveobuhvatan način izvršeno normiranje zaštitne radionice.

17) Članom 17. se vrši dopuna kojom se na isti način dopušta stranim pravnim i fizičkim subjektima kao i domaćim, osnivanje zaštitne radionice u skladu sa Zakonom. Predloženom dopunom se otklanja mogućnost tumačenja da stranim subjektima nije dozvoljeno da budu osnivači zaštitne radionice, te je u smislu identičnog pristupa za osnivače privrednog društva za zapošljavanje lica s invaliditetom ova dopuna urađena i za zaštitnu radionicu.

18) Članom 18. se vrši izmjena zahtijevanog postotka radnog učinka za lica s invaliditetom u radnom centru. Analizom prakse evropskih zemalja, uočava se da je zahtijevani postotak od 50% radnog učinka (npr. u Austriji) zaostatak vremena kada se invalidnost ocjenjivala u okviru medicinskog modela, odnosno, isključivo prema medicinskoj dijagnozi. Taj koncept se napušta, primjena socijalnog modela je uspostavila nove pristupe ocjeni radne sposobnosti. Tako npr. u Njemačkoj, Nizozemskoj, se smatra da lica s invaliditetom koje može raditi 3-6 sati u kontinuitetu, je usmjereno na profesionalnu rehabilitaciju i obuke radi osposobljavanja i zapošljavanja na otvorenom tržištu rada, a lica, koja rade preko 6 sati u kontinuitetu, su izjednačena sa drugima na tržištu radne snage i za zapošljavanje pod opštim uvjetima. Lica s invaliditetom, koja rade manje od 3 sata u kontinuitetu, se upućuju za zapošljavanje pod posebnim uvjetima. Srbija je radni učinak za radni centar odredila na 1/3 od radnog učinka zaposlenika bez invaliditeta na istom ili sličnom radnom mjestu. Predložena izmjena je usmjerena da u radni centar budu upućena lica s invaliditetom sa 30% radnog učinka u smislu radno-terapijskih aktivnosti u okviru habilitacije i rehabilitacije lica s invaliditetom, a da lica s invaliditetom sa većim radnim učinkom od 30% budu usmjerena na zapošljavanje u zaštitnim radionicama. Predložena izmjena je usmjerena u korist lica s invaliditetom i izražava suštinu radnog centra a to su radno-terapijske aktivnosti. U radnom centru lica s invaliditetom imaju položaj korisnika, pa su tu uglavnom lica s invaliditetom koja zadržavaju svoje invalidnine. Iz navedenih razloga, smatra se da će predložena izmjena, uticati na veću usmjerenost lica s invaliditetom ka tranzitnom osposobljavanju, što je jedan od ciljeva zakona.

19) Članom 19. se vrši harmonizacija teksta odredbe člana 35. sa izmjenama zakona. Dosadašnja norma iz člana 35., za osnivanje i rad privrednih društava i ustanova za zapošljavanje lica s invaliditetom, je predviđala primjenu propisa o privrednim društvima i ustanovama. Pošto se izmjenama proširio obuhvat subjekata (za zaštitne radionice svi subjekti koji obavljaju privrednu aktivnost), neophodno je bilo uskladiti tekst, pa se predloženom izmjenom obuhvataju svi nadležni propisi o registraciji i djelatnosti poslovnih subjekata a ne samo propisi o privrednim društvima i ustanovama.

20) Članom 20. se briše dio teksta, koji je postao nepotreban jer su svi subjekti koji zapošljavaju lica s invaliditetom izjednačeni u pristupu olakšicama, koje su sistematski objedinjene u članu 26. Pošto se samoupošljavanje lica s invaliditetom smatra izjednačenim sa zapošljavanjem pod posebnim uvjetima u nekom od posebnih subjekata za zapošljavanje lica s invaliditetom, to znači i jednak pristup olakšicama, pomenuti dio teksta o olakšicama je izostavljen.

21) Članom 21. vrši se određivanje sredstava za rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom. Pristup invalidnosti mora biti cjelovit i integrativan, te ne bi trebalo razdvajati lica s invaliditetom prema uzroku invaliditeta, niti prema sredstvima. Prihvatanjem svih međunarodnih standarda, zapošljavanje lica s invaliditetom treba biti inkluzivno u svakom smjeru, bilo inkluzijom lica s invaliditetom na tržište rada i zapošljavanjem, ili inkluzijom zainteresiranih strana, poslodavaca, ili nadležnih institucija koja

osiguravaju sredstva. Zbog toga se u predloženom članu vrši sistematiziranje sredstava po izvorima, a odredbom 2. se utvrđuje primjena nadležnih propisa za njihovo korištenje i to su propisi o radu subjekata koji su izvor sredstava i propisi koji regulišu prava lica s invaliditetom. Ovako šire postavljena formulacija je potrebna zbog podijeljenih nadležnosti Federacije i kantona u oblasti socijalne zaštite, te propisa na različitom nivou donošenja. Predloženom izmjenom se utvrđuje opšti, jedinstveni okvir sredstava i institucija u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica s invaliditetom.

22) Članom 22. se vrši izmjena broja članova upravnog odbora u ustanovama za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom smanjivanjem sa sedam na pet članova. Predložena izmjena se vrši isključivo u funkciji praktičnosti, efikasnosti, smanjenja troškova i kvalitetnijeg rada, odlučivanja i upravljanja.

23) Članom 23. se vrši normiranje uvjeta za direktora ustanove. Uz uvjete iz prethodnog teksta norme člana 41. stav 2. dodaje se i poseban uvjet od pet godina rukovođenja, a što nije bilo traženo. Ovaj uvjet je uobičajen za rukovodeće mjesto koje traži iskustvo u rukovođenju, a drugi posebni uvjet je tri godine iskustva u oblasti prava i zaštite lica s invaliditetom. Na ovaj način je upotpunjen zahtjev za uvjete za direktora, a predviđeno je da Statut Ustanove precizira opšte i posebne uvjete, postupak izbora i imenovanje. Ovako postavljeni uvjeti daju osnov za pretpostavku izbora kvalitetnijeg kandidata za navedenu funkciju.

24) Članom 24. se vrši smanjenje članova nadzornog odbora sa pet na tri člana iz razloga navedenih u obrazloženju za tačku 22.

25) Članom 25. se vrši dopuna u članu 43. koji utvrđuje da se organi upravljanja u privrednim društvima za zapošljavanje lica s invaliditetom imenuju i razrješavaju u skladu sa propisima o privrednim društvima i ovim Zakonom. Pošto je predloženim izmjenama proširen obim subjekata u definiranju zaštitne radionice, koji uključuje i zadruge, samostalnu i srodne djelatnosti, neophodno je bilo uraditi dopunu u smislu predloženog člana jer za pomenute oblike postoje posebni propisi koji regulišu rad ovih subjekata.

26) Članom 26. se vrši sistematski prikaz opšteg okvira za beneficije koje mogu ostvariti svi pravni subjekti koji zapošljavaju lica s invaliditetom. Zbog strukture i nadležnosti organa za propise u Bosni i Hercegovini, Federaciji Bosne i Hercegovine, nije moguće propisati jedinstven način olakšica. Propisi na nivou Bosne i Hercegovine se odnose na carinske propise, porez na dodatnu vrijednost i javne nabavke, pa priznate olakšice važe za sve subjekte na teritoriji Bosne i Hercegovine. Prijedloge za eventualne promjene u ovim propisima treba vršiti u relevantnoj proceduri u nadležnim organima. Federalni propisi za potencijalne poreske olakšice su Zakon o porezu na dohodak (Službene novine FBiH br.10/08,44/11,07/13 i 65/13) i Zakon o porezu na dobit (Službene novine FBiH br.15/16) kao i relevantni kantonalni propisi o porezu na promet nepokretnosti. Poreska politika treba poticajnim mjerama omogućiti razvoj ekonomskih aktivnosti i potrebno je uvesti olakšice za subjekte koji zapošljavaju lica s invaliditetom ali se to mora uraditi nakon sveobuhvatne analize koja će uključiti broj subjekata koji zapošljavaju lica s invaliditetom, broj posebnih subjekata za zapošljavanje lica s invaliditetom, broj zaposlenih lica s invaliditetom, njihove prihode, dobiti, vrijeme poslovanja, perspektive daljeg širenja itd. Samo priznavanje olakšica na manji broj subjekata nije garancija za motivaciju širenja broja poslovnih subjekata, pa se onda one pretvaraju u mjere kojima se stvara povlašteni položaj na tržištu roba i usluga, što nije cilj poticaja. Dosadašnja praksa pokazuje da su za početak rada i opstanak na tržištu roba i usluga, potrebne olakšice u početnim fazama rada i

djelatnosti. Zato ovako definiran opšti okvir obuhvata postojeće olakšice koje egzistiraju i daje mogućnost da budu propisane i nove. Harmonizacija teksta je urađena u odnosu na raniji tekst člana 48 jer su svi subjekti stavljeni u aktivan položaj da mogu ostvarivati povlastice iz člana 48.

27) Članom 27. se vrši sistematiziranje opšteg okvira za beneficije koje mogu ostvariti pravni subjekti osnovani radi rehabilitacije i zapošljavanje lica s invaliditetom a koji imaju status posebnog subjekta. Svrha osnivanja ovih subjekata je rehabilitacija i zapošljavanje lica s invaliditetom što predstavlja društvenu promjenu koja se ogleda u većem broju osposobljenih i zaposlenih lica s invaliditetom, pa se ovi subjekti smatraju jednom vrstom socijalnog preduzeća za integraciju lica s invaliditetom. Zbog toga se drugim beneficijama želi potaknuti njihova veća prisutnost i održati njihova djelatnost, te oni dobijaju pogodnosti na osnovu svog statusa. Struktura nadležnosti u određenim oblastima u Federaciji BiH je definirana kao podijeljena nadležnost sa kantonima i nije moguće propisati jedinstven obim i visinu olakšica. Kantoni i opštine imaju pravo, prema svojim planovima razvoja, odrediti više ili manje olakšica. Kantoni nemaju isti broj stanovnika, pa takon ni lica s invaliditetom, niti isti geografski karakter, saobraćajnu infrastrukturu, pa se ne može znati koliko bi same olakšice potaknule razvoj ovih subjekata ako nisu ispunjene i druge pretpostavke za njihov rad. Dosadašnje normiranje i praksa ne daju garancije jednakog statusa u pristupu olakšicama, jer olakšice zavise i od ekonomske razvijenosti kantona. Drugi razlog je što kantoni i opštine, u svojoj nadležnosti, donose određene propise, kao npr. propise o porezu na promet nepokretnosti, sudske tarife za registriranje privrednih i ostalih subjekata, komunalne i administrativne takse, naknade za građevinsko zemljište, opštinske takse itd. i ne može se jedinstveno izraziti obim olakšica u zakonu. pa se u predloženoj izmjeni koriste termini „oslobađaju ili ostvaruju beneficije“. Ovako normiranje ne sprečava veći broj olakšica. Promoviranje olakšica se postiže drugim sredstvima kao podizanjem svijesti o potrebi takvih olakšica, lobiranjem te upućivanjem prijedloga u odgovarajuću proceduru.

Predloženim izmjenama su uvrštene olakšice za koje se procjenjuje da čine veće poslovne troškove, posebno za novosnovane firme, pa se ovim želi utjecati na nadležne institucije da olakšicama potaknu širenje broja posebnih subjekata za zapošljavanje lica s invaliditetom. Izostavljen je porez na prihode od lutrije, tombole i sl. u skladu sa Zakonom o igrama na sreću (Službene novine FBiH br.48/15, 60/15) koji tu vrstu djelatnosti dozvoljava samo ako su subjekti osnovani radi takve aktivnosti, odnosno ako im je to glavna djelatnost. Posebni subjekti su osnovani radi rehabilitacije i zapošljavanja lica s invaliditetom, te ne bi mogli ostvarivati prihode u smislu Zakona o igrama na sreću. pa je radi otklanjanja ove kontradiktornosti, izostavljena ranija povlastica iz člana 49. Povlastice iz člana 49. tačke 2 i 3. koje su se odnosile na „porez na svaki vid stavljanja privatne svojine u javnu svojinu u korist privrednog društva i porez u slučaju sticanja prava svojine na nepokretnosti bez obzira na osnov sticanja (kupovina, poklon, legat, testament) su zapravo isti vid povlastice, samo je jedna posebnog karaktera jer se odnosi na privatnu svojinu koja se pravnim aktom pretvara u javnu svojinu, a druga je opšteg karaktera i obuhvata i prethodni slučaj, jer se odnosi na sticanje svojine bez obzira na osnov. Iz tog razloga je zadržana samo opšta norma koja ima smisao da se posebnim subjektima, posebno koji tek počinju djelatnost, povlasticom omogući lakše sticanje početnog kapitala u vidu sredstava za djelatnost (poljoprivredno ili građevinsko zemljište, poslovni prostor, prostor za rad i sl.). Izostavljen je porez na dobit, jer u trenutku predlaganja izmjena ta norma više ne postoji u Zakonu na dobit, pa se povlastica i ne ostvaruje u praksi, što potvrđuje činjenicu da je presudno utvrđivanje povlastica u relevantnim zakonima. Izostavljeni su i doprinos za vodoprivredu, porez za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća, doprinos za ekološku zaštitu, naknada za eksploataciju šuma, članarina za turističke zajednice iz razloga što svi subjekti trebaju participirati i solidarno snositi određene odgovornosti i troškove u

stvarima od opšteg interesa kao što je zaštita vodoprivrede, zaštita od prirodnih nepogoda i nesreća, očuvanje šuma, provođenje mjera u očuvanju okoliša itd. To je primjena principa solidarnosti i participacije svih društvenih grupa i pojedinaca utvrđena u svim navedenim dokumentima u obrazloženju u tačkama 1., 2., 4 i 6. Članarina za turističke zajednice je propisana za njihove članove, pa u ovom slučaju, kao povlastica se ne primjenjuje na one koji nisu članovi, te je iz tog razloga izostavljena. Predložena izmjena člana 49. ne ograničava ni jedan organ ili subjekt da u skladu sa zakonskim propisima i svojim nadležnostima propiše povlastice za posebne subjekte za zapošljavanje lica s invaliditetom.

28) Članom 28. se vrši uspostavljanje pravnog okvira za sve poslodavce koji zapošljavaju lica s invaliditetom, odnosno, određuju se vrste aktivnih i pasivnih mjera kao poticaja za zapošljavanje lica s invaliditetom. To u praksi ne znači da će svaki poslodavac ostvariti sve poticaje, ali uz ispunjavanje uvjeta koje će propisati Ministarstvo, ujednačava se pristup poticajima. U zakonske izmjene su uvrštene alternativne kvote za zapošljavanje lica s invaliditetom, pa je procjena da neće svi poslodavci zapošljavati lica s invaliditetom. Predloženim izmjenama se ne mijenjaju postojeće visine poticaja za zaštitne radionice i novčanu nadoknadu, ali se omogućava da Ministarstvo propiše obim i visine ostalih poticaja, kao i vremenski period korištenja. Praksu podzakonskih akata u reguliranju poticaja koriste sve države, jer je procedura za izmjene podzakonskih akata brža i sa manje troškova. Predložena izmjena razdvaja nadležnosti za podzakonske akte za poticaje za Ministarstvo i Fond, što je neophodno u smislu hijerarhije nadležnosti i što je pravna praksa u svim državama. Otklanjaju se dosadašnji paušalni poticaji iz člana 54. (npr. jednokratna davanja, kreditna sredstva), što nije u skladu sa EC Uredbom o skupnim izuzećima br. 651/2014. Fond ima nadležnost za posebne inovativne programe i dodjelu nagrade najboljim poslodavcima te nadležnost za normiranje procedura u ostvarenju poticaja. Dodijeljivanje nagrade za najboljeg poslodavca u zapošljavanju lica s invaliditetom je nova predložena mjera za ohrabivanje i motiviranje poslodavaca, i usmjerena je ka uspostavljanju kvalitetnijih odnosa svih relevantnih aktera. Predložena izmjena će dovesti do objektivnih kriterija u dodjeli poticaja, povećanog interesa za zapošljavanje lica s invaliditetom, ujednačenog pristupa poticajima i posljedično, do većeg zapošljavanja lica s invaliditetom.

29) Članom 29. se vrši normiranje novčane nadoknade objedinjujući u jednom članu sadržaj prava, subjekte prava na novčanu nadoknadu i izuzeća. Sadržaj prava je ostao nepromijenjen, ali se priznavanje prava svim poslodavcima normira u skladu sa evropskom praksom i EC Uredbom o skupnim izuzećima broj 651/2014 gdje se troškovi poticaja trebaju priznati svim poslodavcima za vrijeme zaposlenosti lica s invaliditetom. Maksimalni intenzitet potpore je 75% bruto plaće lica s invaliditetom, ali to je dispozitivna kategorija i države određuju visinu intenziteta prema svojim mogućnostima i procjeni uticaja takve potpore. Neke države kao npr., Bugarska, Rumunija, navode osnov za subvenciju plaće, što je i ovdje slučaj, gdje se navode plaćeni doprinosi i porez na dohodak kao osnov za novčanu nadoknadu. Oba pristupa su ravnopravna, jer izračunati iznos plaćenih doprinosa i poreza se može izraziti u procentu u omjeru sa platom lica s invaliditetom. Važno je da taj iznos ne prelazi maksimum od 75% bruto plaće lica s invaliditetom. Države nekada ograničavaju maksimum u vidu postotka bruto plate (Srbija). Tu vrstu ograničenja države propisuju, kako bi se izbjegle situacije u kojima se sufinansiraju troškovi visokih plaća, što nije smisao potpora. Smisao potpore u smislu Uredbe o skupnim izuzećima br. 651/2014 je opravdana ako dovede do novog zapošljavanja tj. novih radnih mjesta nakon proteka 12 meseci.

Predložena izuzeća subjekata za novčanu nadoknadu su bila sadržana u članu 51 stav 2. a u vezi sa članom 15 stav 2. Pošto su poslodavci iz privrednog sektora izjednačeni u ostvarenju prava, u smislu navedene Uredbe, bilo je neophodno u stavu 2. navesti izuzete subjekte. U skladu sa praksom svih država, to su državni i javni subjekti koji se finansiraju iz budžeta. Oni imaju mogućnost da ostvare određene poticaje kao poslodavci, što je predloženim izmjenama učinjeno.

Ranija odredba iz člana 50. o obavezi subjekata za nabavku roba i usluga od privrednih društava koja zapošljavaju lica s invaliditetom, u minimalnom iznosu 35% svojih potreba, te preferencijalnog tretmana od 20% u postupku javnih nabavki, je napuštena. Zakon o javnim nabavkama (Službeni glasnik BiH br.39/14), članom 9. definira klauzulu rezervnih ugovora za firme sa 50% zaposlenih lica s invaliditetom. Nove direktive o javnim nabavkama 2014/24/EU, 2014/25/EU i 2014/26/EU predviđaju pristup i za firme sa 30% zaposlenih lica s invaliditetom, što bi trebalo učiniti izmjenom člana 9. Zakona o javnim nabavkama. Svrha promjene klauzule rezervnih ugovora je omogućavanje pristupa javnim nabavkama širem krugu subjekata koji zapošljavaju lica s invaliditetom, a ne samo zaštitnim radionicama. Drugi razlog, što se napuštaju ranije odredbe člana 50. je uvođenje alternativne kvote, pa prestaje potreba za imperativnom normom koja je u praksi imala veoma slabu primjenu. Osim toga, kada bi svi državni i javni subjekti mogli i htjeli provesti nabavke roba i usluga u visini 35% za svoje potrebe, ne postoji dovoljan broj posebnih subjekata sa odgovarajućom ponudom roba i usluga, što potvrđuje nerealnost norme, zbog čega je nepotrebna.⁴

30) Članom 30. se provedbene norme iz člana 52. daju u nadležnost Fondu koji svojim podzakonskim aktima reguliše postupak i sve druge uvjete za ostvarenje novčane nadoknade. Fond je nadležan i za isplate drugih poticaja, pa je sasvim kompatibilna njegova nadležnost za propisivanje procedura za ostvarenje istih i procedura vezanih za isplate. Zbog toga je raniji tekst člana 52. postao nepotreban te je u tom smislu izvršena harmonizacija teksta.

31) Članom 31. se vrši usklađivanje teksta na način da se zamijene odgovarajuće riječi zbog proširenog kruga pravnih subjekata koji mogu ostvariti status zaštitne radionice ako ispune odgovarajuće uvjete. Pravo na novčanu nadoknadu se priznaje samo za zaposlenike s invaliditetom, u skladu sa sa EC Uredbom o skupnim izuzecima br. 651/2014, pa je bilo potrebno precizirati to na način da se odnosi na zaposlenike s invaliditetom. Za troškove administracije i ostalog osoblja, priznavanje dijela troškova se može prihvatiti isključivo ako dolazi do proširenja djelatnosti, i u ograničenom vremenskom razdoblju. Da bi se otklonile mogućnosti različitog tumačenja, potrebno je bilo izvršiti predloženu dopunu.

32) Članom 32. se definira nadležnost Fonda za isplatu poticaja za zapošljavanje lica s invaliditetom iz člana 50. tačke 1,2,3,4,5,i 7. Za posebne i inovativne programe, sredstva se mogu ostvariti kod Fonda ili drugih nadležnih institucija (npr. zavodi za zapošljavanje, javni pozivi ministarstava, fondova, banaka, stranih i domaćih donatorskih organizacija itd.). Predloženom dopunom se utvrđuju opšti uvjeti za pristup sredstvima državnih i javnih subjekata, a to je ispunjavanje obaveza iz ovog zakona i zakonitost poslovanja. Za ostale subjekte nije moguće odrediti uvjete, s obzirom na autonomnost izvora sredstava i kriterija po kojima se dodjeljuju. Raniji tekst člana 54. je postao nepotreban, jer su vrste poticaja regulisane u članu 50. ovog zakona.

⁴ www.fond.ba –na web stranici Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom se nalazi lista privrednih društava i zaštitnih radionica za zapošljavanje osoba s invaliditetom (75 subjekata).

33) Članom 33. se vrši preciziranje uvjeta u kojima se sredstva ostvarena kod Fonda moraju vratiti. Fond donosi podzakonske akte za kontrolu i nadzor sredstava. Raniji tekst odredbe člana 65. je uvršten u član 55. formulacijom odgovarajućeg teksta. Provedbene odredbe o rokovima u kome se otklanjaju nedostaci ili greške u isplati poticaja, pripadaju nadležnosti Fonda, pa su predloženim izmjenama ispuštene.

Raniji tekst člana 55. koji se odnosio na primitak poklona, pomoći, darova i sl. je nepotreban, jer to regulišu relevantni propisi. Zakon o računovodstvu i reviziji (Službene novine FBiH br. 83/09) određuje knjigovodstvena pravila i finansijsko izvještavanje, te je dio odredbe o vođenju posebnog računa i finansijskom izvještavanju nepotreban. Ukoliko se radi o sredstvima Fonda, ugovorom sa korisnikom sredstava se regulišu sva relevantna pitanja, pa i postupanje sa sredstvima i izvještavanje. Ugovorom o poklonu se regulišu prava i obaveze između ugovornih strana. Ne može se nametnuti obaveza uplate doniranih sredstava u Fond protivno namjeni i volji darodavca, pa je ova odredba, bez svog sadržaja, napuštena. Sa predloženim izmjenama se zaokružuje niz odredaba o poticajima.

34) Članom 34. se normiraju funkcije Fonda u skladu sa savremenim principima moderne uprave unošenjem aktivnosti koje će dovesti do unapređenja zapošljavanja lica s invaliditetom i povoljnijeg ambijenta za sve relevantne subjekte. Osim isplate poticaja, Fond je nadležan za kreiranje i provedbu javnih poziva za posebne i inovativne programe zapošljavanja lica s invaliditetom, dodjelu nagrada najboljim poslodavcima, predlaganje mjera u saradnji sa poslodavcima za zapošljavanje lica s invaliditetom, vođenje relevantnih evidencija itd. Podzakonska akta Fonda je neophodno promijeniti.

35) Članom 35. se utvrđuju prihodi Fonda. Izmjena odredbe se odnosi na izostavljanje sredstava kantonalnih službi za zapošljavanje. Polazište je da postoji disproporcija u participaciji sredstava kantonalnih zavoda za zapošljavanje, a kantoni, koji nemaju dovoljno sredstava, koriste rezervna sredstva Federalnog zaovda za zapošljavanje. Iz razloga što nema sankcija, niti svi kantonalni zavodi za zapošljavanje mogu participirati u prihodima Fonda, rešenje je izostaviti navedene subjekte i tako izbjeći loš efekat neprimijenjene norme. Ostavlja se mogućnost participacije opštom odredbom da i drugi subjekti mogu učestvovati u prihodima Fonda. Kantonalni zavodi za zapošljavanje trebaju provoditi mjere i kreirati programa zapošljavanja lica s invaliditetom prema potrebama regije, stanovništva i razvoja ekonomije.

36) Članom 36. se vrši dopuna za sastav Upravnog odbora Fonda, uključivanjem predstavnika poslodavci sindikata. Predložena dopuna se temelji na Konvenciji MOR-a br 102. o najnižim standardima socijalne sigurnosti (Međunarodna organizacija rada) koja predviđa paritetnu zastupljenost socijalnih partnera u tijelima fondova i na činjenici da su poslodavci zainteresirani za participaciju u oblasti zapošljavanja lica s invaliditetom. U svim demokratskim državama se prakticira uključivanje predstavnike poslodavaca i sindikata u tijela, komisije ili savjetodavna tijela, zbog značaja koje privredna aktivnost ima kao nositelj razvoja ekonomskog standarda i razvoja društva. Predstavnik poslodavaca može dati kvalitativni doprinos radu Upravnog odbora za predlaganje mjera u zapošljavanju lica s invaliditetom, kreiranje prijedloga i mjera za unapređenje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja. Predstavnik Sindikata je lice koja treba da participira u radu Upravnog odbora jer je predstavnik zaposlenih pa i lica s invaliditetom i može ukazati na prepreke i smetnje koje se javljaju u zapošljavanju ili radu lica s invaliditetom. Ova izmjena se predlaže u cilju pravednijeg balansa i kvalitativnog unapređenja i saradnje u oblasti rehabilitacije i zapošljavanja lica s invaliditetom.

37) Članom 37. se vrši smanjenje broja članova Nadzornog odbora u cilju veće efikasnosti rada i smanjenja troškova rada.

38) Članom 38. se utvrđuje nadzor nad radom Fonda. Predložena izmjena je uključila u nadzor Poresku upravu sa aspekta nadležnosti i zakonitosti rada iz njene nadležnosti i Federalno ministarstvo finansija koje vrši sveobuhvatni nadzor nad korištenjem sredstava Fonda.

39) Članom 39. se usklađuju odredbe o prekršajima iz člana 67. sa predloženim izmjenama, a odnosi se na članove Zakona koji utvrđuju obavezu plaćanja novčanog iznosa i posebnog doprinosa za podsticaj zapošljavanja lica s invaliditetom. Druga izmjena predstavlja usaglašavanje teksta u okviru samog člana gde se termin „invalidnom licu“ članu 67 stav 1. tačka 2, usaglašava sa terminom „licima s invaliditetom“ u istom stavu pod tačkom 3. Dopuna za prekršaje je uvrštena i za sve druge subjekte koji ne izvršavaju obaveze iz zakona, a ne samo poslodavce. Kazna za odgovorno lice se ne odnosi samo na odgovorno lice poslodavca nego i odgovorno lice subjekta kome bi bila izrečena novčana kazna. Na ovaj način se ostvaruje cjelovit i jedinstven pristup u odgovornosti izvršavanja obaveza iz zakona. Sa predloženim izmjenama, se ostvaruje temeljni princip jednakosti pred zakonom.

Prekršaji koji su se odnosili na sredstva posebne namjene u vidu dobijene pomoći, poklona, su brisani, jer je sporna odredba ispuštena uz obrazloženje iz tačke 33.

40) Članom 40. se utvrđuje primjena važećih zakonskih normi do uspostavljanja uvjeta za primjenu izmjena i dopuna, a u skladu sa rokovima iz ovog Zakona. Ovom predloženom odredbom se osigurava kontinuitet u primjeni Zakona.

41) Članom 41. se propisuju rokovi za usklađivanje osnivačkog akta Fonda i rokovi za usklađivanje svih podzakonskih akata Fonda.

42) Članom 42. se utvrđuje rok za donošenje podzakonskih propisa koje je potrebno donijeti ili uskladiti.

IV – FINANSIJSKE IMPLIKACIJE PREDLOŽENIH IZMJENA

Za provođenje predloženih izmjena i dopuna ovog Zakona nisu potrebna dodatna finansijska sredstva.